

4:e sön. eft. tref -2020 – Lars Borgström (LFS)

Tekster: Psalt 27; Jes.65:17-25; Rom. 8:18-25; Luk 6:36-42; III Matt 7:1-6

Jesus säger i vår predikotext några av sina mest missförstådda ord. ”Döm inte, så blir ni inte dömda” (v 1) har närmast blivit ett sorts mantra som ryggradsmässigt kastas fram så fort någon har synpunkter på antingen lärans eller livets område. Om det gäller avslöjandet av falsk lära, där någon präst eller kanske ett helt kyrkosamfund slagit in på en obiblisk väg, får kritikern nästan med säkerhet bibelordet ”döm inte, så blir ni inte dömda” sig kastat i ansiktet. Och om det gäller fördömandet av olika slags synder, kanske särskilt på det sexuella området, händer samma sak. Hur är det nu med detta, är det fel att döma och kritisera ifall man märker att någon eller många begår synd och sprider falsk lära?

Att man aldrig får döma eller kritisera är en falsk lära

Det krävs inte särskilt mycket bekantskap med Bibeln för att inse att det är fullständigt fel att påstå att man aldrig får döma. Jesus varnar oss: ”Akta er för de falska profeterna. De kommer till er i fårakläder, men i sitt inre är de rovlystna vargar” (Matt. 7:15). Hur skulle man kunna akta sig för de falska profeterna om man inte först gjort en bedömning av deras lära och underkänt, d.v.s. dömt ut den? Paulus uppmanar oss: ”men pröva allt, behåll det goda” (1 Tess. 5:21). Hur skulle det goda kunna behållas till skillnad från det onda, om inte en prövning först skett, där det onda avslöjats?

Dessa bibelställen, och en mängd andra, innehåller allvarliga uppmaningar att akta sig för falska profeter, att pröva allt och behålla det som är gott, att pröva andarna för att avgöra ifall de är från Gud. Om det vore fallet att kristna inte fick döma och kritisera skulle Jesus och apostlarna gett dessa instruktioner och varningar i onödan – och det vore en absurd tanke som inte kan vara riktig. Villolärarna ska inte skyddas utan tvärtom namnges så att var och en får möjlighet att ta sig i akt för dem som kommer med falsk förkunnelse. Så gör Paulus då han uttryckligen varnar för Hymenus och Filetus (2 Tim. 2:17–18) och kopparsmeden Alexander (2 Tim. 4:14–15). Här gäller det naturligtvis att vara taktfull utan att brista i fasthet. Sker tillrättavisandet av motståndarna i ödmjukhet, då kan de kanske komma ”till insikt om sanningen och nyktra till och slippa loss ur djävulens snara, där de hålls fångna, så att de gör hans vilja” (2 Tim. 2:25–26).

Den som idag verkar i Paulus anda får genast höra att han är en ”trospolis” eller ”renlärighetsdomare”. Det kan förstås ibland smärta och såra att höra sådant, men det är den sortens lidande sanna kristna alltid fått utstå. Idag behövs dessa sanningssägare mer än någonsin. Det är inte överdriven renlärighetsiver som är vår tids problem, utan tvärtom apati och likgiltighet för den bibliska läran. Profeternas, apostlarnas och reformatörernas heliga nitälskan för sanningen är numera mycket sällsynt.

Den riktiga innebörden av Jesu ord om att inte döma

Hur ska Jesu ord i Bergspredikan om att inte döma (v 1–3) förstås? Av de nästföljande verserna (v 3–5) framgår med all tydlighet att det Jesus förbjuder är det kärlekslösa dömandet som har sin grund i egenrättfärdigheten, med dess blindhet för egna synder och dess benägenhet att upphöja sig själv på andras bekostnad. I de nästföljande verserna uppmanar nämligen Jesus oss att hjälpa våra medmänniskor med deras fel, att ”ta bort flisan” i deras ögon. Då måste förstås en bedömning först gjorts, där vi förstått att vår broder eller syster felat. Tillrättavisningen ska sedan ske i kärlek. Det är alltså endast det *högmådig*a dömandet som Jesus vänder sig emot. Detta dömande ägnade sig i synnerhet fariseerna åt. De upphöjde sig själva genom att trycka ned andra.

Det ligger så i vår syndfulla natur att kritisera och döma ut människorna omkring oss. Det gör gott när det går illa för våra medmänniskor. ”Skadeglädjen är den enda sanna glädjen”, heter det i ordspråket. Vi är ofta inte sena till att skvallra om andras felsteg och tillkortakommanden. Hur allvarligt kränker vi inte kärleken och omsorgen om nästan när vi håller på så! Men vi är

blinda för denna synd hos oss själva, samtidigt som vi fortsätter med att leta fel hos nästan. Det är verkligen som att vi hade en bjälke i ögat – en stor träpåle som gör att vi inte kan se klart när det gäller andras fel. Det märkliga är att bjälken medför en sådan stor omdömeslöshet att vi inte ens är medvetna om att bjälken sitter i vårt öga!

Jesus använder naturligtvis här en humoristisk och helt orealistisk bild för att visa på vår situation, sådana vi är av naturen. En bjälke är ju en enorm träpåle, som håller uppe taket på ett hus. Det är förstås alldeles orimligt att någon skulle vandra omkring med en sådan i sitt öga. Försöker man föreställa sig det hela uppstår absurda bilder i ens inre. Det blir förstås komiskt att en sådan människa anser sig vara rätt man och kompetent att kunna avlägsna en liten flisa i en annan människas öga. Men på det andliga området är det just så det förhåller sig. Den egenrättfärdiga, dömande människan anser sig ha rätt att kritisera småfel hos andra.

Nu måste vi ställa frågan vad man kan göra åt sin egen bjälke i ögat, sin lust att kritisera andra, sitt högmodiga dömande av medmänniskorna. Denna synd kan bara behandlas som all annan synd, nämligen genom bekännelse och förlåtelse. Din stora bjälke, som du haft i ögat och som fått dig att så högmodigt döma andra, den bar Jesus på sina axlar längs smärtornas väg. Den spikades fast som tvärbjälke på träpålen på Golgata. Ångra därför din egenrättfärdighet och ditt högmodiga dömande, och kom till Frälsaren med din bekännelse, så är allt dig förlåtet. När väl detta högmod – ”bjälken” i det egna ögat – är borta är man kapabel att hjälpa nästan till rätta med hennes brister – ”flisan” i andras ögon (v 5). Det är något Jesus också vill att vi ska göra, i största omsorg och kärlek. När förmaningar kommer från ett omvänt hjärta som klappar av kärlek har de större möjlighet att nå fram, tas emot och åstadkomma förändring.

Kasta inte pärlor åt svinen!

Efter att ha varnat för det högmodiga dömandet och uppmuntrat till det ödmjuka tillrättavisandet kommer Jesus med en ny varning: ”Ge inte det heliga åt hundarna och kasta inte era pärlor för svinen” (v 6). Moralisk kritik är nödvändig och andlig undervisning kan naturligtvis inte heller försummas. Men det skulle vara höjden av dårskap att dela med sig av sina trosövertygelser och erfarenheter, sina innersta känslor och moraliska övertygelser till vem som helst som man råkar träffa på, vilken situation det än må vara.

För oss kristna är de heliga lärorna om Kristus som dyrbara pärlor. Att kasta dessa åt hundar och svin – åt människor som inte håller någonting för heligt, som hädar allt som hör till vår allra heligaste kristna tro – är att visa upp och utsätta det allra skönaste och heligaste för oanständiga, plumpa, grova attacker. Och den som gör så kommer själv att bli drabbad. I Ords. 9:7–8 läser vi: ”Den som tillrättavisar en hånare får ta emot hån, den som förmanar en gudlös får förakt. Förmana inte en hånare, han kommer bara att hata dig.” Inte bara det heliga självt lider skada, utan även den som hanterar det på ett sådant lättsinnigt sätt. Jesus säger om hundarna och svinen, alltså gudsbespottarna: ”De trampar dem [pärlorna] under sina fötter och vänder sig om och sliter sönder *er*.” En del av den dynga som de hånfulla icke-troende kastar mot det heliga skvätter alltså också ned den som handskats så omdömeslöst med det som ska förvaltas med omsorg. Han eller hon blir delaktig i skulden till skändandet, och är därför också skyldig inför Gud.

Jesusordet om att inte ge det heliga åt hundarna och inte kasta pärlor åt svinen för oss också in på den rätta åtskillnaden mellan lag och evangelium. Den som lever i uppenbar synd ska inte tröstas med evangelium. Då endast stärks han i sin ogudaktighet och sitt Gudsförakt. Åt ett sådant svin ska inte evangelium predikas, utan endast lagen.

Men det ögonblick en syndare ångrar sig, när han kommer och bekänner sin synd, ska han genast få höra det underbara evangeliet. Han ska få höra att alla hans hemska synder har blivit underbart uppslukade i Kristi försoning. Han eller hon är inte längre någon hund eller något svin, utan har för Jesu skull blivit ett Guds barn och är insatt som arvinge till himmelrikets alla skatter av Gud själv (Gal. 4:7).

Amen.